

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Identiteitsroof

Weij, R. van der

Citation

Weij, R. van der. (2008). Identiteitsroof. *Bestuurskundige Berichten*, 23(4), 12-13. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211749>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211749>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Identiteitsroof

Door Roel van der Weij

Identiteit is het meest unieke en misschien wel meest ontastbare van de mens. Geen mens is hetzelfde en niemand is te vangen in een hokje of in een wetenschappelijk model dat precies aangeeft hoe iemand is. Deze diversiteit maakt mensen interessant en maakt het mogelijk mensen van elkaar te onderscheiden. Door deze verschillen kunnen mensen ook verantwoordelijk worden gehouden voor hun eigen daden.

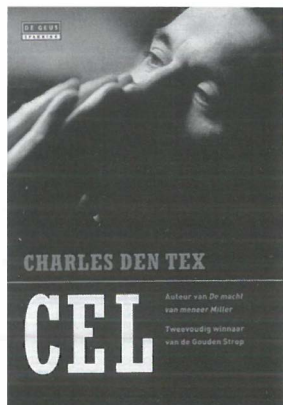
Maar wat als jouw identiteit gekopieerd wordt door een ander?

In het nieuwe boek van misdaadauteur Charles den Tex, *CEL* (2008), wordt hoofdpersoon Michael Bellicher verantwoordelijk gehouden voor een auto-ongeluk met dodelijke afloop. Michael weet van niets en ziet maar één mogelijkheid: iemand anders heeft zich als Michael Bellicher voorgedaan. Iemand heeft Michaels identiteit geroofd¹.

Hoewel dit klinkt als een spannende, fictieve thriller, blijkt niets minder waar.

Naar aanleiding van het boek van den Tex onderzocht televisieprogramma Zembra in samenwerking met de schrijver de handel in persoonsgegevens. Want hoewel menig fatsoenlijk burger meent 'toch niets te verbergen te hebben', kan het bezitten van iemands persoonlijke gegevens ongewenst worden als deze gegevens worden misbruikt.

Bij het doen van aankopen of het aangaan van contracten wordt geregeld gevraagd naar bepaalde gegevens. Dit kan bijvoorbeeld gaan om de gegevens van een identiteitsbewijs of een creditcard.

Wat er met deze gegevens gebeurt, en waar en voor hoe lang deze gegevens worden opgeslagen is vaak onduidelijk. Hoogleraar Recht en Informatisering Corien Prins, verbonden aan de Universiteit van Tilburg: "Ik kan willen dat er geen kopie van mijn paspoort wordt gemaakt, maar dan krijg ik de betreffende dienst niet"². We zijn eigenlijk het slachtoffer geworden van onze eigen informatieverzameldrift. Hoe onze gegevenszomaar doorderden te achterhalen zijn heeft verschillende oorzaken. In eerste instantie levert een paar minuten zoeken op internet al redelijk wat informatie op. Te denken valt bijvoorbeeld aan adresgegevens, telefoonnummers en geboortedata. Ogenschijnlijk onbelangrijke gegevens, maar bij voorkeur misschien toch niet voor iedereen beschikbaar. Als men aan de gegevens van kredietkaarten kan geraken, dan gaat er echter wel de alarmbel rinkelen. Fraude-expert F. Engelsman geeft aan dat gegevens van de creditcard en kaarteigenaar vaak worden opgepikt als deze onveilig gebruikt worden. Het gaat hier om digitale aankopen waarbij er sprake is van slecht beveiligde computers of malafide websites³.

Hoe het komt dat websites onveilig zijn ligt volgens hoogleraar Prins voor een groot deel aan de bedrijven zelf. Beveiliging is volgens haar niet prioriteit nummer één bij het introduceren en implementeren van systemen en het inrichten van informatiebeleid. Met als gevolg dat

deze systemen te kraken zijn⁴. Zonder dat men het in de gaten heeft, kunnen gegevens in de handen van criminelen belanden. Het blijkt vooral te gaan om Russische maffia, die gegevens doorverkopen aan andere criminelen. In Amerika wordt met deze business zelfs meer geld verdiend dan met de handel in drugs⁵.

Uit het onderzoek van Zembra blijkt dat gegevens van tientallen creditcards via Russische sites gekocht kunnen worden voor het schamele bedrag van vijf dollar. Met deze gegevens konden aankopen worden gedaan namens de creditcardhouder. In het geval van de journalist ging het om kleine aankopen, zoals een boek, maar stel je voor dat er auto's of vakanties betaald worden met andermans krediet. Of misschien nog verontrustender, stel dat er misdrijven worden begaan op jouw naam of kinderporno wordt aangeschaft met jouw gegevens.

Hoeveel mensen er de dupe worden van identiteitsfraude weten we niet precies, maar het aantal neemt toe. Hoogleraar Computerveiligheid Bart Jacobs meent dat men met de gekochte gegevens iemand van zijn identiteit bestelt en de dader genoeg gegevens heeft om zich als die persoon voor te doen en om die persoon mogelijke schade te berokkenen⁶.

Hoe massaal het probleem is, is dus onduidelijk, maar dat er een probleem is staat als een paal boven water en een oplossing is dus gewenst. Als er in het programma echter contact wordt opgenomen met instellingen als banken en verzekeraars komt men

meestal voor dichte deuren te staan. Het stelen en doorverkopen van creditcard- en persoonsgegevens blijkt niet onbekend bij de organisaties, maar het ondernemen van stappen tegen deze vorm van criminaliteit lijkt gering.

Ook het Openbaar Ministerie is geschrokken van de praktijken en was zich er niet van bewust dat identiteitsgegevens op deze schaal worden verhandeld. Het heeft de zaak in onderzoek. Het probleem is echter dat identiteitsfraude in Nederland niet hoeft worden gemeld, met als gevolg dat de slachtoffers er vaak te laat achterkomen dat hun gegevens zijn gestolen⁷. Het minste wat verwacht zou kunnen worden van organisaties die ervan op de hoogte zijn dat hun gegevens 'zoek' zijn geraakt, is de betreffende creditcardhouders op de hoogte te stellen van dit feit. Landelijk fraudeofficier Fred Speijers wil bovendien dat banken en creditcardmaatschappijen kaarten beter gaan controleren⁸.

Ook in de Tweede Kamer is er, dankzij de uitzending van Zembra, aandacht voor het probleem. D66-kamerlid Alexander Pechtold vraagt de Minister van Justitie stappen te ondernemen tegen de handel in identiteitsgegevens op internet. Ook vraagt hij welke actie de minister gaat ondernemen ten aanzien van de creditcardbedrijven, die gegevens betreffende diefstal niet doorgeven aan hun cliënten⁹.

Hoewel het Openbaar Ministerie, politiek Den Haag en duizenden kijkers terecht geschrokken zijn van deze criminele praktijken, is het openbaar

worden van persoonsgegevens in veel meer gevallen een lastig issue. In het najaar van 2008 start de invoering van het landelijk elektronisch patiëntendossier (EPD). Middels het EPD kunnen zorgverleners medische gegevens uitwisselen¹⁰. Door dit dossier zou de kans op medische fouten verminderd worden, en kunnen zorgverleners zoals huisartsen, apothekers en specialisten op de hoogte zijn van de meest actuele medische gegevens¹¹. De toegang tot dergelijke gegevens zou slechts voor bevoegden zijn en de informatie is vertrouwelijk. Indien men medische informatie voor bepaalde zorgverleners achter wil houden, is dit mogelijk door bezwaar aan te tekenen tegen het persoonlijke patiëntendossier. Ook staan er op de site van het informatiepunt EPD, mooie woorden over de veiligheid en betrouwbaarheid van het opslaan van de gegevens. Want persoonlijke medische gegevens blijven toch een gevoelig punt. Zeker als deze gegevens in het bezit komen van iemand anders. De buurman mag misschien wel weten dat je een verkoudheidsje hebt opgelopen, maar denk aan het belang van medische gegevens in verzekeringskwesties en bij arbeidsongeschiktheid, om van grover misbruik en chantage maar niet te spreken¹².

Hoe reëel is de kans dat informatie uit het EPD door niet bevoegden kan worden ingezien? In een artikel in *Trouw* schrijft huisarts en lid van werkgroep patiëntendossier, Dolf Nijhoff, dat de kans op misbruik van gegevens groot is. Tienduizenden zorgverleners hebben met een

speciale pas toegang tot de dossiers. "Een systeem waarbij mensen kunnen inloggen is nooit afdoende te beveiligen, wat men ook beweert", meent Nijhoff¹².

Naast het EPD zijn er nog tal van voorbeelden te noemen als het gaat om beveiliging van gegevens. Zo bleek de veelbesproken OV-chipkaart toch niet zo goed beveiligd als in eerste instantie werd beweerd. Twee Duitse hackers konden de chipkaart begin dit jaar zonder veel moeite kraken¹⁴. Hoewel deze kaart geen persoonlijke gegevens bevat en de bedragen die op de kaart staan vaak niet erg hoog zijn, was er veel kritiek op de invoering van de kaart. Er valt ook te denken aan de invoering van de elektronische stemcomputer. In dit geval wordt de gedupeerde geen geld afhandig gemaakt, maar niet iedereen vindt het fijn om zijn politieke voorkeur met de wereld te delen.

Zo zullen er altijd problemen zijn omtrent de vermeend afnemende privacy in onze digitale informatiemaatschappij. Want hoewel deze ons veel goeds heeft gebracht, zijn er altijd mensen die willen profiteren van het informatiegebrek van anderen. De politiek zal hier een belangrijke rol in moeten spelen, een rol die in de toekomst waarschijnlijk sterk zal groeien. Zoals schrijver Charles den Tex al aangaf: "het gaat er niet om of ik wat te verbergen heb, het gaat erom of de ander mij kan garanderen dat mijn gegevens niet misbruikt worden waardoor ik er de dupe van wordt."

Literatuur

¹ <http://www.degeus.nl/auteurs/tex/over.php>

²⁻⁷ Uitzending Zembra: "Wij weten alles van u"; zondag 9 november 2008

⁸ [http://zembra.vara.nl/Voorpagina.1975.0.html?&tx_ttnews\[tt_news\]=7752&tx_ttnews\[backPid\]=1974&cHash=01f858b8a6](http://zembra.vara.nl/Voorpagina.1975.0.html?&tx_ttnews[tt_news]=7752&tx_ttnews[backPid]=1974&cHash=01f858b8a6)

⁹ [http://zembra.vara.nl/item.2999.0.html?&cHash=0e916374b2&tx_ttnews\[tt_news\]=7991&tx_ttnews\[backPid\]=1974](http://zembra.vara.nl/item.2999.0.html?&cHash=0e916374b2&tx_ttnews[tt_news]=7991&tx_ttnews[backPid]=1974)

¹⁰ <http://www.minvws.nl/dossiers/elektronisch-patienten-dossier/>

¹¹ http://www.infoepd.nl/informatiepunt_com/patient_wat_het_epd_doet.php

¹² http://www.trouw.nl/opinie/podium/article1897243.ece/Kans_op_misbruik_gegevens_patienten_levensgroot_.html

¹⁴ <http://www.ad.nl/binnenland/article1948730.ece>